

Gabriel Boroi

Mirela Stancu

Fișe de procedură civilă

Ediția a 3-a, revizuită și adăugită

Editura
Stamangiu
2025

CUPRINS

FIȘA NR. 1. NOȚIUNEA, FAZELE ȘI ETAPELE PROCESULUI CIVIL. NORMELE DE DREPT PROCESUAL CIVIL	1
I. NOȚIUNEA, FAZELE ȘI ETAPELE PROCESULUI CIVIL	1
II. NORMELE DE DREPT PROCESUAL CIVIL	2
1. Noțiune	2
2. Clasificare	2
3. Aplicarea în timp a normelor de procedură	6
4. Aplicarea în spațiu a normelor de procedură	8
FIȘA NR. 2. PRINCIPIILE PROCESULUI CIVIL	9
I. CONSIDERAȚII GENERALE	9
II. DREPTUL LA UN PROCES ECHITABIL, ÎN TERMEN OPTIM ȘI PREVIZIBIL	9
1. Reglementare	9
2. Garanțiile dreptului la un proces echitabil	10
2.1. Dreptul la o instanță	10
2.2. Instanță stabilită de lege, independentă și imparțială	11
2.3. Judecata cauzei într-un termen optim și previzibil	12
2.4. Alte garanții	12
III. PRINCIPIUL DISPONIBILITĂȚII	13
1. Reglementare, conținut și domeniul de aplicare	13
2. Formele de manifestare a disponibilității în procesul civil	13
2.1. Dreptul persoanei interesate de a porni sau nu procesul civil	13
2.2. Dreptul părților de a determina cadrul procesual	14
2.3. Dreptul părților de a pune capăt procesului prin acte de dispoziție	18
IV. PRINCIPIUL CONTRADICTORIALITĂȚII	19
1. Reglementare, conținut și domeniul de aplicare	19
2. Aspectele contradictorialității	20
V. ROLUL JUDECĂTORULUI ÎN AFLAREA ADEVĂRULUI	23
1. Reglementare	23
2. Aspectele rolului activ al judecătorului	23
3. Îndatoririle legale ale judecătorului privind primirea și soluționarea cererilor	30
4. Consecințele neexercitării rolului activ al judecătorului. Corelația cu alte principii ale procesului civil	31
VI. PRINCIPIUL LEGALITĂȚII	31
VII. PRINCIPIUL EGALITĂȚII	32
VIII. DREPTUL LA APĂRARE	33

VI CUPRINS

IX. PRINCIPIUL ORALITĂȚII DEZBATERILOR _____	34
X. PRINCIPIUL PUBLICITĂȚII _____	35
XI. PRINCIPIUL CONTINUITĂȚII _____	37
XII. PRINCIPIUL NEMIJLOCIRII _____	38
XIII. PRINCIPIUL BUNEI-CREDINȚE _____	39
XIV. LIMBA DESFĂȘURĂRII PROCESULUI _____	40
FIȘA NR. 3. ACȚIUNEA CIVILĂ _____	41
I. NOȚIUNEA ȘI TRĂSĂTURILE ACȚIUNII CIVILE _____	41
II. CONDIȚIILE DE EXERCITARE A ACȚIUNII CIVILE _____	41
1. Considerații introductive _____	41
2. Formularea unei pretenții _____	42
3. Interesul _____	44
4. Capacitatea procesuală _____	46
5. Calitatea procesuală _____	53
III. CLASIFICAREA CERERILOR ÎN JUSTIȚIE _____	63
FIȘA NR. 4. PARTICIPANȚII LA PROCESUL CIVIL _____	73
I. INSTANȚA _____	73
1. Compunerea și constituirea instanței _____	73
1.1. Considerații introductive _____	73
1.2. Regulile de compunere a instanței _____	75
1.3. Dispoziții legale referitoare la constituirea instanței _____	78
2. Incidentele procedurale privind compunerea sau constituirea instanței _____	78
2.1. Incompatibilitatea _____	78
2.1.1. Considerații introductive _____	78
2.1.2. Cazurile de incompatibilitate absolută _____	79
2.1.3. Cazurile de incompatibilitate relativă _____	85
2.1.4. Abținerea și recuzarea _____	89
II. PĂRȚILE ÎN PROCESUL CIVIL _____	98
1. Considerații introductive _____	98
2. Coparticiparea procesuală _____	103
3. Participarea (intervenția) terților la judecată _____	109
3.1. Considerații introductive _____	109
3.2. Intervenția voluntară principală _____	112
3.2.1. Noțiune. Trăsături. Admisibilitate _____	112
3.2.2. Condiții de formă și termenul de formulare _____	114
3.2.3. Analiza admisibilității în principiu a cererii de intervenție voluntară principală _____	117

3.2.4. Poziția procesuală a intervenientului voluntar principal. Procedura de judecată a cererii de intervenție voluntară principală _____	121
3.2.5. Soluțiile care pot fi pronunțate cu privire la cererea de intervenție voluntară principală _____	123
3.3. Intervenția voluntară accesorie _____	124
3.3.1. Noțiune. Trăsături. Admisibilitate _____	124
3.3.2. Condiții de formă și termenul de formulare _____	126
3.3.3. Analiza admisibilității în principiu a cererii de intervenție voluntară accesorie _____	127
3.3.4. Poziția procesuală a intervenientului voluntar accesoriu. Procedura de judecată a cererii de intervenție voluntară accesorie _____	130
3.3.5. Soluțiile care pot fi pronunțate cu privire la cererea de intervenție voluntară accesorie _____	132
3.4. Chemarea în judecată a altei persoane _____	134
3.4.1. Noțiune și trăsături _____	134
3.4.2. Condiții și termenul de formulare _____	135
3.4.3. Analiza admisibilității în principiu a cererii de chemare în judecată a altor persoane _____	139
3.4.4. Poziția procesuală a terțului chemat în judecată. Procedura de judecată a cererii de chemare în judecată a altor persoane _____	141
3.4.5. Soluțiile care pot fi pronunțate cu privire la cererea de chemare în judecată a altor persoane _____	143
3.5. Chemarea în garanție _____	144
3.5.1. Noțiune. Trăsături. Admisibilitate _____	144
3.5.2. Condiții și termenul de formulare _____	146
3.5.3. Analiza admisibilității în principiu a cererii de chemare în garanție _____	147
3.5.4. Poziția procesuală a terțului chemat în garanție. Procedura de judecată a cererii de chemare în garanție _____	150
3.5.5. Soluțiile care pot fi pronunțate cu privire la cererea de chemare în garanție _____	152
3.5.6. Exercițarea căilor de atac de reformare împotriva hotărârii prin care au fost soluționate împreună cererea de chemare în garanție și cererea principală _____	153
3.6. Arătarea titularului dreptului _____	155
3.6.1. Noțiune și trăsături _____	155
3.6.2. Condiții și termenul de formulare _____	155
3.6.3. Analiza admisibilității în principiu a cererii de arătare a titularului dreptului _____	157

3.6.4. Poziția procesuală a terțului arătat ca titular al dreptului. Procedura de judecată și soluțiile care pot fi pronunțate cu privire la cererea de arătare a titularului dreptului _____	159
3.7. Introducerea forțată în cauză, din oficiu, a altor persoane _____	160
4. Reprezentarea convențională a părților în procesul civil _____	165
4.1. Noțiune. Felurile reprezentării părților în procesul civil _____	165
4.2. Reprezentarea convențională a persoanelor fizice _____	166
4.3. Reprezentarea convențională a persoanelor juridice _____	170
4.4. Sancțiunea în cazul nejustificării (lipsei dovezii) calității de reprezentant convențional _____	171
5. Participarea Ministerului Public în procesul civil _____	172
FIȘA NR. 5. COMPETENȚA _____	177
I. NOȚIUNE ȘI REGLEMENTARE _____	177
II. CLASIFICAREA COMPETENȚEI _____	178
III. COMPETENȚA GENERALĂ A INSTANȚELOR JUDECĂTOREȘTI _____	179
1. Principiul stabilirii competenței generale a instanțelor judecătorești _____	179
2. Competența în materia controlului de constituționalitate _____	180
3. Competența în materia contenciosului administrativ _____	183
3.1. Competența instanțelor judecătorești de drept comun de contencios administrativ _____	184
3.2. Competența instanțelor judecătorești speciale de contencios administrativ _____	190
3.3. Competența instanțelor judecătorești de a controla soluțiile unor jurisdicții speciale administrative _____	191
4. Competența în materia litigiilor de muncă _____	192
5. Competența în materia exercitării drepturilor și îndatoririlor părintești _____	194
6. Delimitarea competenței instanțelor judecătorești de cea a notarului public _____	195
IV. COMPETENȚA MATERIALĂ _____	198
1. Considerații generale _____	198
2. Competența materială a judecătoriei _____	199
3. Competența materială a tribunalului _____	210
4. Competența materială a curții de apel _____	220
5. Competența materială a Înaltei Curți de Casație și Justiție _____	223
6. Determinarea competenței materiale după valoarea obiectului cererii _____	226
6.1. Regula generală aplicabilă _____	226
6.2. Determinarea valorii obiectului cererii _____	227

6.3. Determinarea instanței competente după valoarea obiectului cererii în cazul cererilor cu mai multe capete de cerere sau cu pluralitate de părți _____	232
V. COMPETENȚA TERITORIALĂ _____	234
1. Considerații generale _____	234
2. Competența teritorială de drept comun _____	234
3. Competența teritorială alternativă (facultativă) _____	238
3.1. Considerații introductive _____	238
3.2. Cazurile de competență teritorială alternativă _____	239
4. Competența teritorială exclusivă (excepțională) _____	251
4.1. Considerații generale _____	251
4.2. Cazurile de competență teritorială exclusivă _____	253
4.2.1. Cazurile de competență teritorială exclusivă în litigiile privitoare la bunuri sau la alte drepturi de care părțile pot să dispună _____	253
4.2.2. Cazurile de competență teritorială exclusivă în litigiile care nu sunt privitoare la bunuri sau la alte drepturi de care părțile pot să dispună _____	259
4.2.3. Alte cazuri de competență teritorială exclusivă _____	262
VI. ÎNTINDEREA COMPETENȚEI INSTANȚEI SESIZATE _____	263
1. Competența instanței sesizate de reclamant în privința excepțiilor și apărărilor invocate în cursul procesului _____	263
2. Competența instanței sesizate prin cererea principală în privința incidentelor procedurale _____	265
3. Prorogarea de competență _____	266
3.1. Noțiune și clasificare _____	266
3.2. Prorogarea legală de competență _____	267
3.3. Prorogarea judecătorească de competență _____	274
3.4. Prorogarea convențională (voluntară) de competență _____	280
VII. MIJLOACELE PROCEDURALE DE INVOCARE A NECOMPETENȚEI _____	282
1. Invocarea necompetenței în cursul judecății în fața instanței a cărei competență se contestă _____	282
1.1. Excepția de necompetență _____	282
1.2. Conflictul de competență _____	288
2. Invocarea necompetenței în căile de atac _____	291
FIȘA NR. 6. ACTELE DE PROCEDURĂ _____	294
I. DEFINIȚII _____	294
II. CLASIFICAREA ACTELOR DE PROCEDURĂ _____	294
III. CONDIȚIILE LEGALE PENTRU ÎNDEPLINIREA VALABILĂ A ACTELOR DE PROCEDURĂ _____	296
1. Condițiile generale pentru îndeplinirea actelor de procedură _____	296

X CUPRINS

2. Condițiile generale privind cererile în justiție _____	297
IV. NULITATEA ACTELOR DE PROCEDURĂ CIVILĂ _____	303
1. Definiție _____	303
2. Clasificare _____	303
3. Cazurile de nulitate _____	306
3.1. Cazurile de nulitate condiționată (de vătămare) _____	306
3.2. Cazurile de nulitate necondiționată (de vătămare) _____	308
4. Invocarea nulității actelor de procedură _____	311
5. Efectele nulității actelor de procedură _____	316
FIȘA NR. 7. CITAREA ȘI COMUNICAREA ACTELOR DE PROCEDURĂ _____	318
I. REGULA CITĂRII PĂRȚILOR ÎN PROCESUL CIVIL _____	318
II. CITAȚIA _____	322
III. PERSOANELE CARE URMEAZĂ A FI CITATE ȘI LOCUL CITĂRII _____	325
1. Persoanele care se citează în procesul civil _____	325
2. Locul citării _____	325
2.1. Locul citării pentru persoanele juridice _____	325
2.2. Locul citării pentru persoanele fizice _____	327
2.3. Alegerea de domiciliu în vederea citării și comunicării altor acte de procedură și citarea la căsuța poștală _____	330
2.4. Schimbarea locului citării în cursul procesului _____	331
2.5. Citarea prin publicitate _____	332
IV. ORGANELE COMPETENTE ȘI MODALITĂȚILE DE COMUNICARE _____	334
V. ÎNMÂNAREA CITAȚIEI ȘI A ALTOR ACTE DE PROCEDURĂ _____	339
1. Termenul de comunicare a citației _____	339
2. Locul unde se face înmânarea citației și a altor acte de procedură _____	340
3. Procedura de comunicare a citației și a altor acte de procedură _____	342
3.1. Comunicarea efectuată prin agent procedural sau alt salariat al instanței, prin poștă, prin intermediul executorului judecătoresc sau prin intermediul unui serviciu de curierat rapid _____	342
3.2. Comunicarea efectuată prin telefax, poștă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia _____	345
3.3. Data la care procedura de citare sau de comunicare se socotește îndeplinită _____	346
3.4. Proba îndeplinirii procedurii de comunicare a citației sau a altui act de procedură _____	347
VI. VERIFICAREA PROCEDURII DE COMUNICARE A ACTELOR DE PROCEDURĂ _____	348
VII. INVOCAREA ȘI ÎNLĂTURAREA NEREGULARITĂȚILOR PRIVIND CITAREA _____	350

FIȘA NR. 8. TERMENELE PROCEDURALE	353
I. DEFINIȚIE	353
II. CLASIFICARE	353
III. CALCULUL TERMENELOR PROCEDURALE	355
1. Durata termenelor procedurale	355
2. Întreruperea și suspendarea termenelor procedurale	358
3. Regulile de calcul al termenelor procedurale	360
IV. DECĂDEREA	364
V. REPUNEREA ÎN TERMEN	367
FIȘA NR. 9. ETAPA SCRISĂ LA JUDECATA ÎN PRIMĂ INSTANȚĂ	371
I. NOȚIUNE ȘI CARACTERISTICI	371
II. CEREREA DE CHEMARE ÎN JUDECATĂ	371
1. Noțiune. Corelația cu acțiunea civilă	371
2. Cuprinsul (elementele intrinseci) cererii de chemare în judecată	372
3. Sancțiunile aplicabile în cazul lipsei elementelor (intrinseci) ale cererii de chemare în judecată	380
3.1. Sancțiunile aplicabile în cazul lipsei elementelor prevăzute de art. 196 alin. (1) C.proc.civ. (elementele esențiale ale cererii de chemare în judecată)	380
3.2. Sancțiunile aplicabile în cazul lipsei celorlalte elemente intrinseci ale cererii de chemare în judecată	382
4. Condițiile (elementele) extrinseci cererii de chemare în judecată	383
4.1. Procedurile prealabile sesizării instanței	383
4.2. Taxele judiciare de timbru	386
4.2.1. Considerații generale	386
4.2.2. Modul de stabilire a taxelor judiciare de timbru	390
4.2.3. Plata taxelor judiciare de timbru	396
4.2.4. Acordarea ajutorului public judiciar (facilităților la plata taxelor judiciare de timbru) persoanelor fizice și persoanelor juridice fără scop lucrativ	406
4.2.5. Acordarea facilităților la plata taxelor judiciare de timbru persoanelor juridice	418
5. Introducerea cererii de chemare în judecată	420
6. Procedura (verificării și) regularizării cererii de chemare în judecată	422
6.1. Considerații generale	422
6.2. Domeniul de aplicare	422
6.3. Competența efectuării procedurii regularizării. Cerințele verificate de instanță în procedura regularizării	424

6.4. Anularea cererii de chemare în judecată în cadrul procedurii regularizării _____	426
6.4.1. Condițiile în care intervine anularea cererii de chemare în judecată _____	426
6.4.2. Cerințele pentru neîndeplinirea cărora intervine sancțiunea anulării cererii de chemare în judecată în procedura regularizării _____	427
6.4.3. Cerințele pentru neîndeplinirea cărora nu intervine sancțiunea anulării cererii de chemare în judecată în procedura regularizării _____	429
6.4.4. Aplicarea sancțiunii anulării cererii de chemare în judecată în procedura regularizării. Reguli procedurale _____	431
6.5. Actele procesuale de dispoziție în procedura regularizării _____	434
7. Fixarea primului termen de judecată și măsurile pentru pregătirea judecătii _____	434
7.1. Comunicarea actelor de procedură părților _____	434
7.2. Fixarea primului termen de judecată _____	435
7.3. Măsuri pentru pregătirea judecătii _____	436
8. Efectele introducerii cererii de chemare în judecată _____	438
III. ÎNTÂMPINAREA _____	444
1. Noțiune. Caracterul obligatoriu al întâmpinării _____	444
2. Cuprinsul întâmpinării _____	444
3. Depunerea întâmpinării _____	446
IV. CEREREA RECONVENȚIONALĂ _____	448
1. Noțiune și caractere juridice _____	448
2. Condiții de admisibilitate _____	450
3. Cuprinsul și forma cererii reconvenționale _____	452
4. Depunerea și comunicarea cererii reconvenționale _____	453
5. Procedura de soluționare a cererii reconvenționale _____	455
V. MĂSURILE ASIGURĂTORII _____	457
1. Noțiune și categorii _____	457
2. Sechestrul asigurator _____	457
2.1. Noțiune și condiții de înființare _____	457
2.2. Procedura de înființare a sechestrului asigurator _____	459
2.3. Aducerea la îndeplinire a măsurii sechestrului asigurator _____	461
2.4. Ridicarea și desființarea de drept a sechestrului asigurator _____	462
3. Poprirea asiguratorie _____	463
4. Sechestrul judiciar _____	465
4.1. Noțiune și condiții de înființare _____	465
4.2. Procedura de înființare a sechestrului judiciar _____	466
4.3. Aducerea la îndeplinire a măsurii sechestrului judiciar _____	468
4.4. Desființarea de drept a sechestrului judiciar _____	468

VI. MĂSURI PROVIZORII ÎN MATERIA DREPTURILOR DE PROPRIETATE INTELECTUALĂ _____	469
FIȘA NR. 10. ETAPA CERCETĂRII PROCESULUI _____	473
I. NOȚIUNE. REGLEMENTARE. DEBUTUL ȘI TERMINAREA ETAPEI CERCETĂRII PROCESULUI _____	473
II. REGULI GENERALE APLICABILE ÎN CADRUL ETAPEI CERCETĂRII PROCESULUI _____	474
III. ȘEDINȚA DE JUDECATĂ _____	478
1. Pregătirea ședinței de judecată _____	478
2. Desfășurarea ședinței de judecată _____	480
IV. PRIMUL TERMEN DE JUDECATĂ (LA CARE PĂRȚILE SUNT LEGAL CITATE) _____	486
V. ÎNCHEIERILE DE ȘEDINȚĂ _____	492
FIȘA NR. 11. EXCEPȚIILE PROCESUALE _____	500
I. NOȚIUNEA DE APĂRARE ÎN PROCESUL CIVIL. APĂRĂRILE DE FOND _____	500
II. DEFINIȚIA ȘI CARACTERISTICILE EXCEPȚIILOR PROCESUALE _____	501
III. CLASIFICAREA EXCEPȚIILOR PROCESUALE _____	502
IV. INVOCAREA EXCEPȚIILOR PROCESUALE (ABSOLUTE ȘI RELATIVE) _____	504
V. CONSIDERAȚII REFERITOARE LA INADMISIBILITĂȚI _____	508
VI. PROCEDURA DE SOLUȚIONARE A EXCEPȚIILOR PROCESUALE _____	508
FIȘA NR. 12. PROBELE ÎN PROCESUL CIVIL _____	515
I. CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND PROBELE _____	515
1. Noțiunea și importanța probelor. Sediul materiei _____	515
2. Subiectul probei _____	515
3. Obiectul probei _____	516
4. Sarcina probei _____	520
5. Reguli comune referitoare la admisibilitatea, administrarea și aprecierea probelor _____	522
5.1. Admisibilitatea probelor _____	522
5.2. Administrarea probelor _____	523
5.3. Aprecierea probelor _____	532
6. Convențiile asupra probelor _____	532
7. Asigurarea probelor _____	534
II. PROBA PRIN ÎNSCRISURI _____	538
1. Noțiune și clasificare _____	538
2. Înscrierile autentice _____	541
2.1. Noțiune și condiții _____	541
2.2. Forța probantă a înscrisului autentic. Nulitatea și conversiunea înscrisului autentic _____	543

3. Înscrierile sub semnătură privată _____	545
3.1. Noțiuni _____	545
3.2. Condiții _____	545
3.3. Forța probantă a înscrisului sub semnătură privată _____	549
4. Înscrierile pe suport informatic și înscrisurile în formă electronică _____	553
4.1. Înscrierile pe suport informatic _____	553
4.2. Înscrierile în formă electronică _____	554
5. Alte înscrisuri _____	558
6. Administrarea probei prin înscrisuri _____	561
6.1. Depunerea (prezentarea) înscrisurilor în fața instanței _____	561
6.2. Procedura verificării înscrisurilor _____	564
6.3. Procedura falsului _____	567
III. PROBA CU MARTORI (PRIN DECLARAȚIILE MARTORILOR) _____	572
1. Noțiunile de martor și de declarație de martor _____	572
2. Admisibilitatea probei cu martori _____	573
2.1. Admisibilitatea probării cu martori a faptelor juridice <i>stricto sensu</i> _____	573
2.2. Admisibilitatea probării cu martori a actelor juridice _____	575
2.3. Administrarea probei cu martori _____	580
IV. PROBA PRIN RAPORTUL DE EXPERTIZĂ _____	587
1. Noțiunile de expertiză și de raport de expertiză _____	587
2. Admisibilitatea probei prin raportul de expertiză _____	587
3. Administrarea probei prin raportul de expertiză _____	589
V. MIJLOACELE MATERIALE DE PROBĂ _____	597
1. Noțiunea de mijloc material de probă _____	597
2. Admisibilitatea probei cu mijloacele materiale de probă _____	598
3. Administrarea probei cu mijloacele materiale de probă _____	601
VI. CERCETAREA LA FAȚA LOCULUI _____	603
VII. MĂRTURISIREA _____	604
1. Noțiunea, natura juridică și caracterele mărturisirii _____	604
2. Felurile mărturisirii _____	606
3. Admisibilitatea mărturisirii _____	609
4. Administrarea mărturisirii judiciare provocate. Interogatoriul _____	610
VIII. PREZUMȚIILE _____	614
1. Noțiunea și clasificarea prezumțiilor _____	614
2. Prezumțiile legale _____	615
3. Prezumțiile judiciare (simple) _____	618
FIȘA NR. 13. INCIDENTE PROCEDURALE CARE POT APĂREA ÎN CURSUL JUDECĂȚII _____	619
I. SUSPENDAREA JUDECĂȚII _____	619
1. Noțiunea și felurile suspendării _____	619

2. Suspendarea voluntară _____	619
3. Suspendarea de drept _____	622
4. Suspendarea facultativă _____	626
5. Procedura și efectele suspendării _____	631
6. Redeschiderea judecății (repunerea pe rol) _____	633
II. PERIMAREA _____	638
1. Noțiune și natură juridică. Domeniul de aplicare al perimării _____	638
2. Condițiile perimării _____	639
3. Procedura de constatare a perimării _____	644
4. Efectele perimării _____	647
5. Perimarea instanței _____	649
FIȘA NR. 14. ACTELE PROCESUALE DE DISPOZIȚIE ALE PĂRȚILOR _____	650
I. CONSIDERAȚII INTRODUCȚIVE _____	650
II. DESISTAREA _____	651
1. Renunțarea la judecată _____	651
1.1. Noțiune. Felurile renunțării la judecată _____	651
1.2. Condiții de formă _____	652
1.3. Momentul până la care poate interveni renunțarea la judecată _____	653
1.4. Actul de procedură prin care instanța ia act de renunțarea la judecată _____	654
1.5. Efectele renunțării la judecată _____	656
2. Renunțarea la dreptul subiectiv pretins _____	657
2.1. Noțiune _____	657
2.2. Condiții de formă _____	658
2.3. Momentul până la care poate interveni renunțarea la dreptul subiectiv _____	658
2.4. Actul de procedură prin care instanța ia act de renunțarea la dreptul subiectiv _____	658
2.5. Efectele renunțării la dreptul subiectiv _____	659
III. ACHIESAREA _____	660
1. Achiesarea pârâtului la pretențiile reclamantului _____	660
2. Achiesarea la hotărârea pronunțată _____	662
IV. TRANZACȚIA JUDICIARĂ _____	665
FIȘA NR. 15. ETAPA DEZBATERILOR ÎN FOND _____	671
I. CONSIDERAȚII INTRODUCȚIVE _____	671
II. ÎNCHIDEREA CERCETĂRII PROCESULUI ȘI TRECEREA LA ETAPA DEZBATERILOR ÎN FOND _____	672
III. LOCUL DEZBATERILOR ÎN FOND _____	673
IV. DESFĂȘURAREA DEZBATERILOR ÎN FOND _____	673

FIȘA NR. 16. ETAPA DELIBERĂRII ȘI PRONUNȚĂRII HOTĂRĂRII

JUDECĂTOREȘTI	675
I. DELIBERAREA	675
1. Noțiune și reglementare	675
2. Locul și momentul deliberării	675
3. Desfășurarea deliberării	676
4. Consemnarea rezultatului deliberării. Minuta	679
II. PRONUNȚAREA HOTĂRĂRII	683

FIȘA NR. 17. HOTĂRÂREA JUDECĂTOREASCĂ 684

I. NOȚIUNE	684
II. CLASIFICAREA HOTĂRĂRIILOR JUDECĂTOREȘTI	684
III. CONȚINUTUL HOTĂRĂRII JUDECĂTOREȘTI	687
IV. REDACTAREA ȘI SEMNAREA HOTĂRĂRII JUDECĂTOREȘTI	693
V. COMUNICAREA HOTĂRĂRII JUDECĂTOREȘTI	696
VI. TERMENUL DE GRAȚIE	698
VII. CHELTUIELILE DE JUDECATĂ	700
VIII. EFECTELE HOTĂRĂRII JUDECĂTOREȘTI	708
1. Efectele hotărării judecătorești între părțile din proces	708
1.1. Obligatoritatea (efectelor substanțiale ale) hotărării judecătorești	708
1.2. Autoritatea de lucru judecat	709
1.3. Puterea executorie a hotărării judecătorești. Executarea provizorie	717
2. Efectele hotărării judecătorești față de terți	720
IX. ÎNDREPTAREA HOTĂRĂRII JUDECĂTOREȘTI	721
X. LĂMURIREA HOTĂRĂRII JUDECĂTOREȘTI ȘI ÎNLĂTURAREA DISPOZIȚIILOR CONTRADICTORII	723
XI. COMPLETAREA HOTĂRĂRII JUDECĂTOREȘTI	726

FIȘA NR. 18. REGULILE GENERALE PRIVIND CĂILE DE ATAC 729

I. NOȚIUNEA ȘI CLASIFICAREA CĂILOR DE ATAC	729
1. Noțiunea de cale de atac	729
2. Clasificarea căilor de atac	730
II. REGULILE GENERALE PENTRU FOLOSIREA CĂILOR DE ATAC	732
1. Obiectul căilor de atac	732
2. Subiectele căilor de atac	734
3. Legalitatea căii de atac	735
4. Ordinea exercitării căilor de atac	740
5. Unicitatea căii de atac	741
III. TAXELE JUDICIARE DE TIMBRU ÎN CĂILE DE ATAC	744

FIȘA NR. 19. APELUL	746
I. NOȚIUNE. SEDIUL MATERIEI	746
II. FORMELE APELULUI	746
1. Apelul incident	747
2. Apelul provocat	749
III. OBIECTUL APELULUI	750
IV. SUBIECTELE APELULUI	753
V. INSTANȚA COMPETENTĂ	756
VI. TERMENUL DE APEL. TERMENUL DE EXERCITARE ȘI TERMENUL DE MOTIVARE	757
VII. CEREREA DE APEL	762
1. Cuprinsul cererii de apel	762
2. Efectele cererii de apel	768
2.1. Învăstirea instanței	768
2.2. Efectul suspensiv de executare	769
2.3. Efectul devolutiv	769
3. Depunerea cererii de apel. Regularizarea cererii de apel. Pregătirea judecării apelului la instanța de apel	778
VIII. JUDECAREA APELULUI	780
IX. SOLUȚIONAREA APELULUI	784
1. Actul de procedură prin care se pronunță instanța	784
2. Soluțiile pe care le pronunță instanța de apel	785
 FIȘA NR. 20. RECURSUL	 794
I. NOȚIUNE. SEDIUL MATERIEI	794
II. FORMELE RECURSULUI	795
III. OBIECTUL RECURSULUI	795
IV. SUBIECTELE RECURSULUI	800
V. MOTIVELE DE CASARE	801
1. Instanța nu a fost alcătuită potrivit dispozițiilor legale	801
2. Hotărârea a fost pronunțată de un alt judecător decât cel care a luat parte la dezbaterile pe fond a procesului sau de un alt complet de judecată decât cel stabilit aleatoriu pentru soluționarea cauzei ori a cărui compunere a fost schimbată, cu încălcarea legii	802
3. Hotărârea a fost dată cu încălcarea competenței de ordine publică a altei instanțe, invocată în condițiile legii	804
4. Instanța a depășit atribuțiile puterii judecătorești	804
5. Instanța, prin hotărârea dată, a încălcat regulile de procedură a căror nerespectare atrage sancțiunea nulității	805
6. Hotărârea nu cuprinde motivele pe care se întemeiază sau cuprinde motive contradictorii ori numai motive străine de natura cauzei	807
7. Hotărârea a fost dată cu încălcarea autorității de lucru judecat	809

XVIII CUPRINS

8. Hotărârea a fost dată cu încălcarea sau aplicarea greșită a normelor de drept material _____	810
VI. INSTANȚA COMPETENTĂ _____	812
VII. TERMENUL DE RECURS. TERMENUL DE EXERCITARE ȘI TERMENUL DE MOTIVARE _____	813
VIII. CEREREA DE RECURS _____	816
1. Cuprinsul cererii de recurs _____	816
2. Efectele cererii de recurs _____	823
3. Depunerea cererii de recurs. Regularizarea cererii de recurs. Pregătirea judecării recursului la instanța de recurs _____	824
IX. JUDECAREA RECUSULUI _____	827
X. SOLUȚIONAREA RECUSULUI _____	831
1. Actul de procedură prin care se pronunță instanța _____	831
2. Soluțiile pe care le pronunță instanța de recurs _____	832
XI. JUDECATA ÎN FOND DUPĂ CASARE _____	836
FIȘA NR. 21. CONTESTAȚIA ÎN ANULARE _____	842
I. NOȚIUNE. SEDIUL MATERIEI. FELURI _____	842
II. CONTESTAȚIA ÎN ANULARE DE DREPT COMUN (OBIȘNUITĂ) _____	842
1. Motivul de contestație în anulare de drept comun (obișnuită) _____	842
2. Condițiile de admisibilitate a contestației în anulare de drept comun (obișnuite) _____	844
III. CONTESTAȚIA ÎN ANULARE SPECIALĂ _____	847
1. Condiția de admisibilitate a contestației în anulare speciale _____	847
2. Motivele de contestație în anulare specială _____	847
IV. PROCEDURA DE JUDECATĂ A CONTESTAȚIEI ÎN ANULARE _____	854
1. Subiectele contestației în anulare _____	854
2. Termenul de exercitare și termenul de motivare ale contestației în anulare _____	856
3. Sesizarea instanței _____	858
4. Procedura de judecată _____	859
5. Hotărârea prin care se soluționează contestația în anulare _____	861
FIȘA NR. 22. REVIZUIREA _____	864
I. NOȚIUNE. SEDIUL MATERIEI _____	864
II. OBIECTUL REVIZUIRII _____	864
III. MOTIVELE DE REVIZUIRE _____	867
IV. PROCEDURA DE JUDECATĂ A REVIZUIRII _____	885
1. Subiectele revizuirii _____	885
2. Termenele de exercitare și termenul de motivare ale revizuirii _____	886
3. Sesizarea instanței _____	890
4. Procedura de judecată _____	893

5. Hotărârea prin care se soluționează revizuirea _____	895
FIȘA NR. 23. RECURSUL ÎN INTERESUL LEGII _____	900
I. NOȚIUNE. SEDIUL MATERIEI _____	900
II. OBIECTUL RECURSULUI ÎN INTERESUL LEGII ȘI LEGITIMAREA PROCESUALĂ ACTIVĂ _____	900
III. INSTANȚA COMPETENTĂ _____	901
IV. PROCEDURA DE SOLUȚIONARE _____	902
V. HOTĂRÂREA DATĂ ÎN RECURSUL ÎN INTERESUL LEGII _____	904
FIȘA NR. 24. SESIZAREA ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE ÎN VEDEREA PRONUȚĂRII UNEI HOTĂRÂRI PREALABILE PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT _____	906
I. NOȚIUNE. SEDIUL MATERIEI _____	906
II. OBIECTUL SESIZĂRII ȘI LEGITIMAREA PROCESUALĂ ACTIVĂ _____	907
III. INSTANȚA COMPETENTĂ _____	910
IV. PROCEDURA DE SOLUȚIONARE _____	911
V. HOTĂRÂREA PREALABILĂ DE DEZLEGARE A UNOR CHESTIUNI DE DREPT _____	914
FIȘA NR. 25. CONTESTAȚIA PRIVIND TERGIVERSAREA PROCESULUI _____	916
I. NOȚIUNE. SEDIUL MATERIEI _____	916
II. MOTIVELE CONTESTAȚIEI PRIVIND TERGIVERSAREA PROCESULUI _____	916
III. SESIZAREA INSTANȚEI _____	920
IV. PROCEDURA DE SOLUȚIONARE _____	921
FIȘA NR. 26. PROCEDURA NECONTENCIOASĂ JUDICIARĂ _____	923
I. NOȚIUNE. SEDIUL MATERIEI _____	923
II. INSTANȚA COMPETENTĂ _____	923
III. CEREREA INTRODUCȚIVĂ DE INSTANȚĂ _____	924
IV. PROCEDURA DE JUDECATĂ _____	925
V. APLICAȚII ALE PROCEDURII NECONTENCIOASE _____	927
FIȘA NR. 27. PROCEDURA DIVORȚULUI _____	931
I. REGLEMENTARE _____	931
II. PROCEDURA JUDICIARĂ A DIVORȚULUI _____	931
1. Instanța competentă _____	931
2. Sesizarea instanței _____	933
3. Procedura de judecată _____	936
4. Hotărârea de divorț _____	944
5. Particularități în cazul divorțului prin acordul soților pe cale judiciară _____	947

III. DIVORȚUL PRIN ACORDUL SOȚILOR PE CALE ADMINISTRATIVĂ SAU PRIN PROCEDURĂ NOTARIALĂ _____	950
FIȘA NR. 28. PARTAJUL JUDICIAR _____	953
I. NOȚIUNEA ȘI FELURILE PARTAJULUI. REGLEMENTARE _____	953
II. PĂRȚILE ÎN PARTAJUL JUDICIAR _____	955
III. INSTANȚA COMPETENTĂ. CEREREA DE PARTAJ _____	956
1. Instanța competentă _____	956
2. Cererea de partaj _____	957
IV. PROCEDURA PARTAJULUI JUDICIAR _____	961
1. Particularități cu privire la procedura de judecată. Etapele partajului judiciar _____	961
2. Admiterea în principiu a cererii de partaj _____	962
3. Partajul propriu-zis _____	964
V. SOLUȚIILE PE CARE LE POATE PRONUNȚA INSTANȚA _____	969
FIȘA NR. 29. ORDONANȚA PREȘEDINȚIALĂ _____	973
I. NOȚIUNE. SEDIUL MATERIEI _____	973
II. CONDIȚII (SPECIALE) DE ADMISIBILITATE _____	973
III. SESIZAREA INSTANȚEI _____	977
IV. PROCEDURA DE JUDECATĂ _____	978
V. HOTĂRÂREA JUDECĂTOREASCĂ _____	980
VI. SFERA DE APLICARE A ORDONANȚEI PREȘEDINȚIALE _____	981
FIȘA NR. 30. PROCEDURA OFERTEI DE PLATĂ ȘI A CONSEMNAȚIUNII _____	989
I. NOȚIUNE. SEDIUL MATERIEI _____	989
II. CONDIȚII DE VALIDITATE _____	989
III. PROCEDURA OFERTEI DE PLATĂ _____	990
1. Oferta de plată prin intermediul executorului judecătoresc _____	990
2. Oferta de plată în fața instanței _____	993
IV. EFECTELE OFERTEI DE PLATĂ _____	994
FIȘA NR. 31. PROCEDURA ORDONANȚEI DE PLATĂ _____	995
I. NOȚIUNE. SEDIUL MATERIEI _____	995
II. CONDIȚII (SPECIALE) DE ADMISIBILITATE _____	995
III. SESIZAREA INSTANȚEI _____	998
IV. PROCEDURA DE JUDECATĂ _____	1000
V. HOTĂRÂREA JUDECĂTOREASCĂ _____	1001
VI. CEREREA ÎN ANULARE _____	1004

FIȘA NR. 32. PROCEDURA CU PRIVIRE LA CERERILE DE VALOARE

REDUSĂ	1007
I. NOȚIUNE. SEDIUL MATERIEI	1007
II. CONDIȚII (SPECIALE) DE ADMISIBILITATE	1007
III. SESIZAREA INSTANȚEI	1009
IV. PROCEDURA DE JUDECATĂ	1010
V. HOTĂRÂREA JUDECĂTOREASCĂ	1013

FIȘA NR. 33. PROCEDURA EVACUĂRII DIN IMOBILELE FOLOSITE

SAU OCUPATE FĂRĂ DREPT	1015
I. NOȚIUNE. SEDIUL MATERIEI	1015
II. CONDIȚII DE EXERCITARE	1015
III. SESIZAREA INSTANȚEI	1019
IV. PROCEDURA DE JUDECATĂ	1020
V. HOTĂRÂREA JUDECĂTOREASCĂ	1022
VI. MĂSURI SPECIALE PRIVIND FOLOSINȚA UNUI IMOBIL	1024

FIȘA NR. 34. ÎNSCRIEREA DREPTURILOR DOBÂNDITE ÎN TEMEIUL

UZUCAPIUNII	1026
I. SEDIUL MATERIEI. DOMENIUL DE APLICARE	1026
II. SESIZAREA INSTANȚEI	1027
III. PROCEDURA DE SOLUȚIONARE	1028
IV. ÎNSCRIEREA ÎN CARTEA FUNCİARĂ A DREPTULUI UZUCAPAT	1030

FIȘA NR. 35. CAUȚIUNEA JUDICIARĂ

I. NOȚIUNEA ȘI FELURILE CAUȚIUNII JUDICIARE. REGLEMENTARE	1032
II. CONSTITUIREA CAUȚIUNII JUDICIARE	1033
III. CAZURILE ȘI CUANTUMUL ÎN CARE TREBUIE CONSTITUITĂ CAUȚIUNEA JUDICIARĂ	1035
IV. PROCEDURA DE STABILIRE A CAUȚIUNII	1038
V. RESTITUIREA CAUȚIUNII JUDICIARE	1039

FIȘA NR. 36. PĂRȚILE ÎN FAZA EXECUTĂRII SILITE

I. CONDIȚIILE PENTRU A FI PARTE ÎN FAZA DE EXECUTARE SILITĂ	1041
1. Enumerare	1041
2. Creanța certă, lichidă și exigibilă	1041
3. Capacitatea procesuală	1046
4. Calitatea procesuală	1047
5. Interesul	1053
II. COPARTICIPAREA PROCESUALĂ ÎN FAZA DE EXECUTARE SILITĂ	1054
1. Considerații generale	1054

2. Intervenția altor creditori în cadrul urmăririi silită _____	1055
2.1. Condițiile în care pot interveni alți creditori în urmărirea silită _____	1055
2.2. Cererea de intervenție _____	1057
2.3. Procedura de intervenție _____	1057
2.4. Efectele intervenției altor creditori în urmărirea silită _____	1060
3. Concursul de executări silită. Conexarea executărilor _____	1061
III. DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIILE PĂRȚILOR ÎN FAZA DE EXECUTARE SILITĂ _____	1063
IV. CHELTUIELILE DE EXECUTARE _____	1066
FIȘA NR. 37. EXECUTORUL JUDECĂTORESC. INSTANȚA DE EXECUTARE _____	1071
I. EXECUTORUL JUDECĂTORESC _____	1071
1. Monopolul exercitării activității de executare silită _____	1071
2. Rolul executorului judecătoresc în cadrul executării silită _____	1072
3. Competența executorului judecătoresc _____	1073
4. Recuzarea și abținerea executorului judecătoresc. Înlocuirea executorului judecătoresc _____	1076
5. Actele executorului judecătoresc _____	1078
II. INSTANȚA DE EXECUTARE _____	1081
FIȘA NR. 38. TITLURILE EXECUTORII _____	1084
I. NOȚIUNEA DE TITLU EXECUTORIU _____	1084
II. CATEGORIILE DE TITLURI EXECUTORII _____	1085
1. Hotărârile judecătorești și hotărârile emise de alte organe cu activitate jurisdicțională _____	1085
2. Titlurile executorii care nu sunt emise de organe cu activitate jurisdicțională _____	1089
FIȘA NR. 39. ÎNCUVIINȚAREA EXECUTĂRII SILITE ȘI ÎNȘTIINȚAREA PREALABILĂ A DEBITORULUI _____	1097
I. CEREREA DE EXECUTARE SILITĂ _____	1097
1. Conținut și efecte _____	1097
2. Sesizarea executorului judecătoresc _____	1098
II. PROCEDURA ÎNCUVIINȚĂRII EXECUTĂRII SILITE ÎN FAȚA INSTANȚEI DE EXECUTARE _____	1100
1. Sesizarea instanței de executare _____	1100
2. Soluționarea cererii de către instanța de executare _____	1101
III. ÎNȘTIINȚAREA DEBITORULUI _____	1104

FIȘA NR. 40. PRESCRIPTIA DREPTULUI DE A OBȚINE EXECUTAREA SILITĂ _____	1108
I. NOȚIUNE. SEDIUL MATERIEI. CARACTERUL NORMELOR _____	1108
II. EFECTUL PRESCRIPTIEI DREPTULUI DE A OBȚINE EXECUTAREA SILITĂ _____	1108
III. TERMENELE DE PRESCRIPTIE A DREPTULUI DE A OBȚINE EXECUTAREA SILITĂ _____	1110
IV. CURSUL PRESCRIPTIEI DREPTULUI DE A OBȚINE EXECUTAREA SILITĂ _____	1112
1. Începutul prescripției dreptului de a obține executarea silită _____	1112
2. Suspendarea prescripției dreptului de a obține executarea silită _____	1113
3. Întreruperea prescripției dreptului de a obține executarea silită _____	1115
4. Împlinirea termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită _____	1117
V. REPUNEREA ÎN TERMENUL DE PRESCRIPTIE A DREPTULUI DE A OBȚINE EXECUTAREA SILITĂ _____	1118
 FIȘA NR. 41. PERIMAREA EXECUTĂRII SILITE _____	1120
I. NOȚIUNE. SEDIUL MATERIEI _____	1120
II. CONDIȚIILE PERIMĂRII EXECUTĂRII SILITE _____	1120
III. TERMENUL DE PERIMARE A EXECUTĂRII SILITE _____	1121
IV. PROCEDURA CONSTATĂRII PERIMĂRII EXECUTĂRII SILITE _____	1122
V. EFECTELE PERIMĂRII EXECUTĂRII SILITE _____	1123
VI. CAZURILE ÎN CARE NU SE APLICĂ PERIMAREA EXECUTĂRII SILITE _____	1123
 FIȘA NR. 42. OBIECTUL EXECUTĂRII SILITE _____	1125
I. NOȚIUNEA DE OBIECT AL EXECUTĂRII SILITE _____	1125
II. DELIMITAREA BUNURILOR URMĂRIBILE (SESIZABILE) DIN PATRIMONIUL DEBITORULUI _____	1125
1. Regula aplicabilă _____	1125
2. Bunurile exceptate de la urmărire _____	1125
III. ÎNTINDEREA URMĂRIRII SILITE _____	1132
 FIȘA NR. 43. CONTESTAȚIA LA EXECUTARE _____	1136
I. DEFINIȚIE. NATURĂ JURIDICĂ. SEDIUL MATERIEI _____	1136
II. FORMELE CONTESTAȚIEI LA EXECUTARE _____	1137
1. Contestația la executare propriu-zisă _____	1137
1.1. Obiectul contestației la executare propriu-zisă _____	1137
1.2. Apărările de fond în cadrul contestației la executare propriu-zise _____	1139
2. Contestația la titlu _____	1143
3. Contestația împotriva refuzului executorului judecătoresc _____	1145

III. INVOCAREA MOTIVELOR DE CONTESTAȚIE LA EXECUTARE _____	1145
IV. SUBIECTELE CONTESTAȚIEI LA EXECUTARE _____	1146
V. COMPETENȚA DE SOLUȚIONARE A CONTESTAȚIEI LA EXECUTARE _____	1148
VI. TERMENUL DE EXERCITARE A CONTESTAȚIEI LA EXECUTARE _____	1149
VII. PROCEDURA DE JUDECATĂ A CONTESTAȚIEI LA EXECUTARE _____	1153
VIII. HOTĂRÂREA CU PRIVIRE LA CONTESTAȚIA LA EXECUTARE _____	1158
FIȘA NR. 44. ÎNTOARCEREA EXECUTĂRII _____	1161
I. DEFINIȚIE. SEDIUL MATERIEI _____	1161
II. MODALITĂȚILE DE ÎNTOARCERE A EXECUTĂRII _____	1162
III. PROCEDURA ÎNTOARCERII EXECUTĂRII _____	1163
FIȘA NR. 45. POPRIREA _____	1165
I. NOȚIUNE. SEDIUL MATERIEI _____	1165
II. SUBIECTELE POPRIRII _____	1166
III. OBIECTUL POPRIRII _____	1168
IV. PROCEDURA POPRIRII _____	1170
1. Încuviințarea executării prin poprire _____	1170
2. Înființarea popririi _____	1171
3. Executarea popririi. Obligațiile terțului poprit _____	1176
4. Validarea popririi _____	1178
4.1. Sesizarea instanței _____	1178
4.2. Termenul de formulare a cererii de validare a popririi _____	1179
4.3. Procedura de judecată _____	1180
4.4. Hotărârea pronunțată de instanța de validare _____	1181
V. CONTESTAȚIA LA POPRIRE _____	1182
VI. DESFIINȚAREA POPRIRII _____	1183
FIȘA NR. 46. EXECUTAREA HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREȘTI ȘI A ALTOR TITLURI EXECUTORII REFERITOARE LA MINORI _____	1185
I. NOȚIUNE. SEDIUL MATERIEI _____	1185
II. ÎNCUVIINȚAREA EXECUTĂRII SILITE. ÎNȘTIINȚAREA DEBITORULUI _____	1185
III. ADUCEREA LA ÎNDEPLINIRE A MĂSURILOR CU PRIVIRE LA MINOR _____	1186

FIȘA NR. 4

PARTICIPANȚII LA PROCESUL CIVIL

I. INSTANȚA

1. Compunerea și constituirea instanței

1.1. Considerații introductive

Noțiuni
<p>– prin <i>compunerea instanței</i> se înțelege alcătuirea sau formarea instanței de judecată cu numărul de judecători prevăzut de lege;</p> <p>– prin <i>constituirea instanței</i> se înțelege alcătuirea ei complexă, cu toate organele și persoanele prevăzute de lege, respectiv participarea, alături de judecătorul unic sau, după caz, de completul de judecată, a grefierului, a asistenților judiciari, a magistratului-asistent (la Înalta Curte de Casație și Justiție), precum și a procurorului;</p> <p>– atât compunerea, cât și constituirea instanței reprezintă o componentă a cerinței ca instanța să fie stabilită prin lege, cerință impusă de exigențele dreptului la un proces echitabil;</p> <p><i>Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului:</i></p> <p>→Expresia „instituită de lege” de la art. 6 parag. 1 din Convenția europeană a drepturilor omului înseamnă, de asemenea, „instituită potrivit legii” (...). În plus, expresia „instituită de lege” nu se referă numai la temeiul legal pentru însăși existența unei „instanțe”, ci și la respectarea de către instanță a normelor speciale care o reglementează (...) și la alcătuirea completului de judecată din fiecare cauză (...), astfel că, în principiu, o încălcare de către o instanță a dispozițiilor legale interne referitoare la constituirea și alcătuirea organelor judiciare dă naștere unei încălcări a art. 6 parag. 1 (C.E.D.O., Hotărârea din 17 decembrie 2013, <i>Jenița Mocanu împotriva României</i>, parag. 37 și 38, https://hudoc.echr.coe.int);</p> <p>– <i>instanța este greșit alcătuită</i> atunci când sunt încălcate orice prevederi legale în legătură cu compunerea ori constituirea instanței.</p>
Incidentele procedurale referitoare la alcătuirea (compunerea ori constituirea) instanței
<p>1. <i>incompatibilitatea</i> judecătorului (sau a altor participanți la procesul civil), în cazurile expres prevăzute de lege;</p>

2. greșita compunere a instanței dacă:

- a)** la judecată participă un număr mai mic sau mai mare de judecători decât cel prevăzut de lege pentru pricina respectivă;
- b)** un judecător stagiar soluționează o pricină care nu se încadrează în dispozițiile art. 45 alin. (2) din Legea nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor;
- c)** completul de judecată este alcătuit cu un judecător suspendat sau eliberat din funcție;

3. greșita constituire a instanței dacă:

- a)** la judecată nu participă procurorul, deși, în cauza respectivă, potrivit legii, concluziile acestuia sunt obligatorii;
- b)** participă la judecată un procuror care este suspendat sau a fost eliberat din funcție;
- c)** nu participă la ședința de judecată grefierul sau, după caz, magistratul-asistent ori asistentul judiciar.

Normele care reglementează compunerea și constituirea instanței**Natură juridică**

- norme de organizare judecătorească;
- norme de ordine publică, cu excepția celor referitoare la incompatibilitatea relativă.

Invocarea greșitei alcătuirii a instanței**Termenul de invocare**

- *regula*: greșita compunere sau constituire a instanței poate fi invocată de oricare dintre părți, de procuror sau de instanță din oficiu, în orice stare a judecătii;
- *excepție*: incompatibilitatea relativă a judecătorului, caz în care recuzarea acestuia trebuie solicitată de parte în termenele stabilite de lege.

Mijloacele de invocare a greșitei compuneri sau constituirii a instanței**În fața instanței în care s-a ivit neregularitatea**

- în cazul *incompatibilității (absolute sau relative)* a judecătorului (procurorului, magistratului-asistent, asistentului judiciar, grefierului), este reglementată o *procedură distinctă* de invocare și soluționare (abținerea și recuzarea);
- pentru *orice altă neregularitate*, invocarea se face pe calea *excepției procesuale a greșitei compuneri sau constituirii a instanței*, ce se soluționează de instanță prin încheiere interlocutorie, care poate fi atacată numai odată cu fondul.

În căile de atac

- în *apel sau în recurs*, greșita compunere sau constituire (inclusiv incompatibilitatea judecătorului) a instanței care a soluționat cauza în primă instanță sau, după caz, în apel se poate invoca, în condițiile legii, ca motiv de apel/recurs; în cazul în care instanța de control judiciar găsește motivul respectiv întemeiat, hotărârea atacată va fi anulată, respectiv casată, în vederea rejudecării;

– pe calea *contestației în anulare*, în cazul în care hotărârile instanțelor de recurs, precum și cele ale instanțelor de apel care, potrivit legii, nu pot fi atacate cu recurs au fost pronunțate cu încălcarea normelor referitoare la alcătuirea instanței [art. 503 alin. (2) pct. 1 C.proc.civ.].

1.2. Regulile de compunere a instanței

Compunerea instanței în cadrul judecării în primă instanță

Regula judecătorului unic

– cauzele date, potrivit legii, în competența de primă instanță a judecătoriei, tribunalului și curții de apel se judecă în *complet format dintr-un judecător* [art. 59 alin. (1) teza I din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară];

- judecătorii stagiari pot participa, cu vot consultativ, la completurile de judecată compuse dintr-un judecător definitiv [art. 59 alin. (4) din Legea nr. 304/2022 și art. 45 alin. (1) teza I din Legea nr. 303/2022].

Excepție

– pentru cauzele privind *conflictele de muncă și de asigurări sociale*, în primă instanță, completul se constituie *dintr-un judecător și doi asistenți judiciari* [art. 60 alin. (1) teza I din Legea nr. 304/2022].

Compunerea instanței în cadrul judecării în căile de atac

Regula completelor colegiale

– *apelurile* se judecă în complet format din *doi judecători*, cu excepția cazurilor în care legea prevede altfel [art. 59 alin. (3) din Legea nr. 304/2022];

– *recursurile* se judecă în complet format din *trei judecători*, cu excepția cazurilor în care legea prevede altfel [art. 59 alin. (3) din Legea nr. 304/2022]; regula se aplică inclusiv în cazul în care se atacă o hotărâre ce a fost pronunțată de un singur judecător (*de exemplu*, în situația în care, deși a avut loc o judecată de primă instanță, hotărârea nu este supusă apelului, ci direct recursului);

– în cadrul secțiilor Înaltei Curți de Casație și Justiție, în alte materii decât cea penală, completurile de judecată se compun din trei judecători ai aceleiași secții, dacă prin lege nu se prevede altfel; dacă numărul de judecători necesar formării completului de judecată nu se poate asigura, acesta se constituie cu judecători de la celelalte secții, numiți, prin tragere la sorți, de către președintele sau unul dintre cei doi vicepreședinți ai Înaltei Curți de Casație și Justiție, desemnat de președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție [art. 34 alin. (5) și (6) din Legea nr. 304/2022];

– la tribunal și curte de apel, completul de judecată colegial este prezidat, prin rotație, de unul dintre membrii acestuia [art. 57 alin. (2) din Legea nr. 304/2022]; la Înalta Curte de Casație și Justiție, președintele acesteia sau, în lipsa acestuia, unul dintre vicepreședinți prezidează orice complet în cadrul secțiilor, când participă la judecată; președinții de secții pot prezida orice complet de judecată

din cadrul secției, iar ceilalți judecători prezidează prin rotație (art. 37 din Legea nr. 304/2022);

– în cazul *contestației în anulare și al revizuirii* se aplică principiul *accessorium sequitur principale*, astfel că:

- dacă se referă la hotărârile pronunțate în primă instanță de judecătoria, tribunale sau curți de apel, aceste căi de atac se judecă de un singur judecător;
- dacă se referă la hotărâri pronunțate în apel, respectiv în recurs, aceste căi de atac se judecă de un complet format din doi judecători, respectiv din trei judecători;
- determinarea compunerii completului se va face conform legii în vigoare la data începerii procesului finalizat prin hotărârea în legătură cu care s-a formulat una dintre aceste cereri (art. 24 C.proc.civ.).

Cazuri particulare

Compunerea instanței în diferite cazuri particulare

– *acțiunea în anulare declarată împotriva unei hotărâri arbitrale* se judecă de curtea de apel, în completul prevăzut de lege pentru judecata în primă instanță [art. 613 alin. (1) C.proc.civ.];

– pentru *cererea în anulare a ordonanței de plată*, completul se formează din doi judecători [art. 1024 alin. (4) C.proc.civ.];

– în cazul *contestației la titlu, al cererilor de îndreptare a greșelilor materiale, lămurire sau completare, precum și al cererile de constatare a perimării* se aplică principiul *accessorium sequitur principale*, astfel că:

- dacă se referă la hotărârile pronunțate în primă instanță de judecătoria, tribunale sau curți de apel, aceste cereri se judecă de un singur judecător;
- dacă se referă la hotărâri pronunțate în apel, respectiv în recurs, aceste cereri se judecă de un complet format din doi judecători, respectiv din trei judecători;
- determinarea compunerii completului se va face conform legii în vigoare la data începerii procesului finalizat prin hotărârea în legătură cu care s-a formulat una dintre aceste cereri (art. 24 C.proc.civ.).

Compunerea completului de judecată la Înalta Curte de Casație și Justiție în anumite situații particulare

– cauzele în materie disciplinară potrivit legii și alte cauze date în competența lor prin lege, precum și recursurile împotriva hotărârilor de respingere a cererilor de sesizare a Curții Constituționale, pronunțate de un alt complet de 5 judecători se soluționează de *completul de 5 judecători* (art. 26 din Legea nr. 304/2022);

- pentru fiecare an, la propunerea președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție sau, în lipsa acestuia, a unuia dintre vicepreședinți, Colegiul de conducere aprobă numărul și compunerea completurilor de 5 judecători conform prevederilor art. 36 alin. (6) și (9)-(12) din Legea nr. 304/2022, precum și lista de permanență corespunzătoare fiecărui complet;

– pentru soluționarea sesizărilor privind schimbarea jurisprudenței Înaltei Curți de Casație și Justiție și sesizarea Curții Constituționale pentru controlul constituționalității legilor înainte de promulgare, Înalta Curte de Casație și Justiție se constituie în *Secții Unite* (art. 27 din Legea nr. 304/2022);

- pentru aceasta trebuie să fie prezenți cel puțin 2/3 din numărul judecătorilor în funcție, iar decizia poate fi luată numai cu majoritatea voturilor celor prezenți (art. 38 din Legea nr. 304/2022). Președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție sau, în lipsa acestuia, unul dintre vicepreședinți prezidează Secțiile Unite [art. 37 alin. (1) din Legea nr. 304/2022];

– *Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii* este format din [art. 516 alin. (1)-(3) C.proc.civ.]:

- președintele sau, în lipsa acestuia, unul dintre vicepreședinții Înaltei Curți de Casație și Justiție;
- președinții de secții din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție;
- 20 de judecători, din care 14 judecători din secția/secțiile Înaltei Curți de Casație și Justiție în a cărei/căror competență intră problema de drept care a fost soluționată diferit de instanțele judecătorești și câte doi judecători din cadrul celorlalte secții; în cazul în care problema de drept prezintă interes pentru două sau mai multe secții, președintele sau, după caz, unul dintre vicepreședinții Înaltei Curți de Casație și Justiție va stabili numărul judecătorilor din secțiile interesate care vor intra în compunerea completului care soluționează recursul în interesul legii, celelalte secții urmând a fi reprezentate potrivit regulii menționate anterior; atunci când problema de drept nu intră în competența niciunei secții a Înaltei Curți de Casație și Justiție, președintele sau, după caz, unul dintre vicepreședinții Înaltei Curți de Casație și Justiție va desemna câte cinci judecători din cadrul fiecărei secții, cu respectarea numărului total de judecători prevăzut de art. 516 alin. (1) C.proc.civ.;

– *Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept* este format din [art. 520 alin. (6), (8) și (9) C.proc.civ.]:

- președintele secției corespunzătoare a Înaltei Curți de Casație și Justiție sau un judecător desemnat de acesta;
- 12 judecători din cadrul secției respective; Președintele secției sau, în caz de imposibilitate, judecătorul desemnat de acesta este președintele de complet și va lua măsurile necesare pentru desemnarea aleatorie a judecătorilor; atunci când chestiunea de drept privește activitatea mai multor secții ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, președintele sau, în lipsa acestuia, unul dintre vicepreședinții Înaltei Curți de Casație și Justiție va transmite sesizarea președinților secțiilor interesate în soluționarea chestiunii de drept; în acest caz, completul va fi alcătuit din președintele sau, în lipsa acestuia, din vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, care va prezida completul, din președinții secțiilor interesate în soluționarea chestiunii de drept, precum și câte 5 judecători din cadrul secțiilor respective desemnați aleatoriu de președintele completului; în

mod corespunzător se va proceda și atunci când chestiunea de drept nu intră în competența niciunei secții a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

1.3. Dispoziții legale referitoare la constituirea instanței

- art. 54 C.proc.civ.: dispozițiile vizând incompatibilitatea se aplică în mod corespunzător și procurorilor, magistraților-asistenți, asistenților judiciari și grefierilor;
- art. 233 alin. (1) lit. m) C.proc.civ.: încheierea de ședință va cuprinde și semnătura membrilor completului și a grefierului;
- art. 305 alin. (1) C.proc.civ.: judecătorul va constata de îndată, prin proces-verbal, starea materială a înscrisului denunțat ca fals, dacă există pe el ștersături, adăugiri sau corecturi, apoi îl va semna, spre neschimbare, și îl va încredința grefeii, după ce va fi contrasemnat de grefier și de părți;
- art. 323 alin. (1) teza I C.proc.civ.: mărturia se va scrie de grefier, care va consemna declarația martorului, și va fi semnată pe fiecare pagină și la sfârșitul ei de judecător, grefier și martor, după ce acesta a luat cunoștință de cuprins;
- art. 323 alin. (2) C.proc.civ.: orice adăugiri, ștersături sau schimbări în cuprinsul mărturiei trebuie încuviințate și semnate de judecător, de grefier și martor, sub sancțiunea de a nu fi luate în considerare;
- art. 346 alin. (1) teza a II-a C.proc.civ.: prezența procurorului la cercetarea la fața locului este obligatorie când participarea acestuia la judecată este cerută de lege;
- normele speciale care stabilesc obligativitatea concluziilor procurorului în anumite materii.

2. Incidentele procedurale privind compunerea sau constituirea instanței

2.1. Incompatibilitatea

2.1.1. Considerații introductive

Noțiune. Domeniul de aplicare

Noțiune

- reprezintă situația în care un judecător nu poate participa la soluționarea unei pricini, în cazurile expres prevăzute de lege;
- este un incident procedural privitor la compunerea sau constituirea instanței.

Domeniul de aplicare

- dispozițiile legale referitoare la motivele de incompatibilitate, precum și la abținere și recuzare se aplică în mod corespunzător și procurorilor, magistraților-asistenți, asistenților judiciari și grefierilor (art. 54 C.proc.civ.);

– în baza altor dispoziții legale, sunt recuzabili și alți participanți la procesul civil, cum ar fi: experții, traducătorii sau interpreții [art. 332 și art. 225 alin. (3) C.proc.civ.], precum și arbitrii (art. 562-563 C.proc.civ.); de asemenea, în faza executării silite, executorii judecătorești pot fi recuzați numai în cazurile și în condițiile prevăzute la art. 42 și urm. C.proc.civ. [art. 653 alin. (1) C.proc.civ.];

– cu excepția asistenților judiciari și a magistraților-asistenți (precum și a arbitrilor), ceilalți participanți la procesul civil menționați mai sus nu pot fi recuzați pentru motivele de incompatibilitate absolută și nici pentru cazul când și-au exprimat părerea cu privire la pricina ce se judecă.

Distincție față de incompatibilitățile privind funcția de magistrat

– incompatibilitatea, ca incident procedural, are ca scop împiedicarea unui judecător, procuror, greșier, magistrat-asistent sau asistent judiciar de a soluționa o anumită pricină sau, după caz, de a participa la soluționarea unei pricini și, deci, se analizează în concret la cazul de speță;

– incompatibilitatea funcției de magistrat are în vedere exercitarea acestei funcții de către oricare dintre persoanele care fac parte din corpul magistraților, ca judecător sau procuror.

Cazurile de incompatibilitate

– legea consacră două categorii de cazuri de incompatibilitate, care sunt de strictă interpretare și aplicare:

1. *cazurile de incompatibilitate absolută* (art. 41 C.proc.civ.), care îl vizează, ca regulă, exclusiv pe judecător;
2. *cazurile de incompatibilitate relativă* (art. 42 C.proc.civ.), care îi pot viza pe judecător, procuror, magistratul-asistent, asistentul judiciar și greșier.

2.1.2. Cazurile de incompatibilitate absolută

1. Judecătorul care a pronunțat o încheiere interlocutorie sau o hotărâre prin care s-a soluționat cauza nu poate judeca aceeași pricină în apel, recurs, contestație în anulare sau revizuire [art. 41 alin. (1) teza I C.proc.civ.]

Obiectivul motivului de incompatibilitate

– acest motiv de incompatibilitate cuprinde două ipoteze și urmărește împiedicarea judecătorului, *în prima ipoteză*, de a fi pus în situația de a-și controla propria hotărâre în cadrul căilor de atac de reformare (apel, recurs), respectiv, *în a doua ipoteză*, de a-și retracta propria hotărâre în cadrul căilor de atac de retractare (contestație în anulare, revizuire).

Condiții

a) judecătorul să fi participat fie la pronunțarea unei *încheieri interlocutorii* în cursul judecății, fie la pronunțarea *hotărârii prin care s-a dezinvestit instanța*, fie la pronunțarea ambelor;

b) aceluiași judecător să îi revină spre soluționare apelul, recursul sau, după caz, contestația în anulare sau revizuirea declarate împotriva hotărârii pronunțate în procesul respectiv;

c) în cadrul apelului sau recursului, să se dezbată din nou, în fața instanței de control judiciar, situațiile juridice rezolvate prin încheierea interlocutorie sau hotărârea prin care s-a dezinvestit instanța, respectiv aceste situații să facă obiectul analizei în cadrul contestației în anulare sau revizuirii; existența acestei condiții rezultă, pentru identitate de rațiune, din teza a II-a de la alin. (1) al art. 41 C.proc.civ., care va fi examinată mai jos;

– din aceste condiții rezultă următoarele:

- *prima ipoteză* a acestui caz de incompatibilitate presupune că un judecător, după ce a pronunțat o încheiere interlocutorie sau o hotărâre în primă instanță sau în apel, este avansat la instanța superioară și, în această calitate, îi revine spre soluționare apelul sau, după caz, recursul declarat împotriva hotărârii respective;

- *a doua ipoteză* presupune că un judecător, după ce a pronunțat o încheiere interlocutorie sau o hotărâre în primă instanță, în apel sau în recurs, este investit să judece, la aceeași instanță, o contestație în anulare sau o revizuire declarată împotriva hotărârii respective;

- cu toate acestea, s-a stabilit, cu titlu obligatoriu, într-un recurs în interesul legii (I.C.C.J., Complet RIL, Decizia nr. 24/2020, M. Of. nr. 144 din 11 februarie 2021), că este, de asemenea, incompatibil judecătorul investit cu *soluționarea unei cereri de revizuire sau de contestație în anulare exercitate împotriva deciziei date în recurs (la a cărui soluționare nu a participat) declarat împotriva deciziei sale din apel*, rațiunea acestei interpretări fiind faptul că, într-o atare situație, judecătorul este pus în situația de a-și controla propria hotărâre, întrucât, deși el trebuie să se pronunțe mai întâi asupra admisibilității căilor extraordinare de atac de retractare prin raportare la condițiile și cazurile strict prevăzute de lege în care pot fi formulate, situația-regulă, potrivit art. 513 alin. (4), respectiv art. 508 alin. (3) C.proc.civ., este a judecării acestor căi de atac într-o singură etapă; nu se poate aprecia la momentul soluționării cererii de abținere asupra șanselor de câștig și pierdere ale cererii de revizuire sau ale contestației în anulare sub aspectul îndeplinirii condițiilor de admisibilitate a acestora, soluție care nu ar concorda cu scopul asigurării imparțialității obiective;

- în același recurs în interesul legii, instanța supremă a stabilit că, în cazul în care judecătorul este investit să judece o cale extraordinară de atac de retractare împotriva unei decizii date tot într-o cale extraordinară de atac de retractare exercitată succesiv împotriva hotărârii sale din apel sau recurs, nu sunt aplicabile prevederile art. 41 alin. (1) teza I C.proc.civ., dacă din circumstanțele particulare ale litigiului reiese în mod evident că acesta nu este pus în situația de a-și evalua, direct sau indirect, propria hotărâre; această evaluare trebuie făcută astfel încât să fie oferite suficiente garanții pentru a se exclude orice îndoială

legitimă cu privire la imparțialitatea judecătorului, așa cum este văzută de un observator obiectiv;

- judecătorul care a pronunțat *hotărârea prin care s-a dezinvestit instanța va fi întotdeauna incompatibil* să soluționeze apelul sau recursul ori, după caz, contestația în anulare ori revizuirea declarate împotriva acestei hotărâri;

- în schimb, judecătorul care nu a pronunțat decât *una sau mai multe încheieri interlocutorii* în cursul procesului finalizat prin hotărârea atacată cu una dintre aceste căi de atac nu ar fi incompatibil decât dacă situațiile juridice rezolvate prin încheierile interlocutorii respective ar urma să se dezbată din nou, în urma declarării apelului sau recursului, în fața instanței de control judiciar, respectiv ar face obiectul analizei în cadrul soluționării căii de atac de retractare;

Exemplu:

- judecătorul care a respins excepția de necompetență teritorială a primei instanțe, fără a pronunța și hotărârea atacată, nu este incompatibil să soluționeze apelul declarat împotriva acestei hotărâri dacă, în apel, nu este criticată soluția cu privire la excepția respectivă.

- spre deosebire de situația în care se poate reține incompatibilitatea judecătorului care pronunță una sau mai multe *încheieri interlocutorii* (care soluționează probleme litigioase ca și o hotărâre de fond; *de exemplu:* încheierea de admitere în principiu a cererii de partaj, cea prin care se respinge o excepție procesuală peremptorie), acest caz de incompatibilitate *nu este aplicabil* dacă judecătorul sesizat ulterior cu apelul, recursul sau, după caz, contestația în anulare ori revizuirea împotriva hotărârii prin care s-a dezinvestit instanța, nu a participat, în cursul judecății, decât la pronunțarea uneia sau mai multor *încheierii preparatorii* prin care s-au rezolvat situații precum amânarea judecății pentru lipsa uneia dintre părți nelegal citate sau pentru a acorda părții posibilitatea de a achita taxa judiciară de timbru etc.

2. Judecătorul care a pronunțat o încheiere interlocutorie sau o hotărâre prin care s-a soluționat cauza nu poate judeca aceeași pricină după trimiterea cauzei spre rejudecare, cu excepția cazului în care este chemat să se pronunțe asupra altor chestiuni decât cele dezlegate de instanța de apel sau, după caz, de recurs [art. 41 alin. (1) teza a II-a C.proc.civ.]

Obiectivul motivului de incompatibilitate

– acest motiv de incompatibilitate se justifică prin intenția legiuitorului de a asigura condiții optime pentru rejudecarea fondului după anulare/casare, evitând situația ca judecătorul care a dat hotărârea ce ulterior a fost anulată/casată să pronunțe aceeași soluție și după rejudecare, numai din dorința de a-și menține punctul de vedere.

b) fie instanța de la domiciliul ales, fie instanța competentă potrivit legii, dacă alegerea s-a făcut numai în favoarea celui ce va introduce cererea de chemare în judecată (a reclamantului).

VII. MIJLOACELE PROCEDURALE DE INVOCARE A NECOMPETENȚEI

1. Invocarea necompetenței în cursul judecării în fața instanței a cărei competență se contestă

1.1. Excepția de necompetență

Noțiune	
– reprezintă mijlocul procesual prin care se contestă, în cursul judecării, competența instanței sesizate, indiferent că este vorba de judecata în primă instanță sau de judecata unei căi de atac.	
Clasificarea necompetenței în funcție de regimul juridic al invocării excepției de necompetență (art. 129 C.proc.civ.)	
Necompetența de ordine publică (numită și necompetența absolută)	Necompetența de ordine privată (numită și necompetența relativă)
– intră în această categorie: a) necompetența generală (și necompetența internațională) a instanțelor judecătorești; b) necompetența materială (inclusiv necompetența unei secții specializate sau a unui complet specializat); c) necompetența teritorială exclusivă.	– intră în această categorie: a) necompetența teritorială de drept comun; b) necompetența teritorială alternativă, cu excepția cazurilor în care normele de competență teritorială alternativă (sau chiar de drept comun) sunt de ordine publică.
Condițiile invocării excepției de necompetență	
Excepția de necompetență absolută	Excepția de necompetență (teritorială) relativă
Cine o poate invoca	
– oricare dintre părți, procurorul, când participă la judecată, sau instanța, din oficiu.	– doar pârâțul; – partea (reclamantul) care a făcut cererea la o instanță necompetentă relativ nu va putea cere declinarea competenței [art. 130 alin. (4) C.proc.civ.].
Termenul în care se poate invoca	
– în orice stare a pricinii (etapă a judecării), chiar și direct în căile de atac, în cazul necompetenței generale și al ne-	– prin întâmpinare sau, dacă întâmpinarea nu este obligatorie, cel mai târziu la primul termen de judecată la care

<p>competenței internaționale [art. 130 alin. (1) și art. 1071 alin. (2) C.proc.civ.];</p> <p>– până la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate în fața primei instanțe și pot pune concluzii, în cazul necompetenței materiale (inclusiv în cazul necompetenței secției specializate sau a completului specializat), precum și al necompetenței teritoriale de ordine publică (exclusive) [art. 130 alin. (2) C.proc.civ.].</p>	<p>părțile sunt legal citate în fața primei instanțe și pot pune concluzii, în cazul necompetenței teritoriale de ordine privată (relative) [art. 130 alin. (3) C.proc.civ.], sub sancțiunea decăderii;</p> <p>– excepția de necompetență relativă trebuie invocată înaintea altor excepții și, oricum, în cazul în care întâmpinarea nu este obligatorie, înainte de a se intra în etapa cercetării procesului, sub sancțiunea decăderii.</p>
Condiția privind posibilitatea părților de a pune concluzii	
<p>– întrucât dispozițiile art. 130 alin. (2) și (3) C.proc.civ. nu disting în privința aspectului asupra căruia părțile ar putea să pună concluzii, acesta poate privi atât fondul drepturilor deduse judecății, cât și o excepție procesuală sau orice alt incident procedural ce implică însă o judecată, iar nu o amânare (de pildă, o cerere de suspendare facultativă a judecății etc.);</p> <p>– părțile nu au posibilitatea să pună concluzii asupra chestiunilor menționate anterior ori de câte ori judecarea cauzei se amână din diverse considerente (lipsa de apărare, lipsa confirmării cererii de chemare în judecată semnate doar de către minor, lipsa dovezii calității de reprezentant a persoanei semnatare a cererii de chemare în judecată, lipsa semnării actului de procedură când partea nu este prezentă etc.);</p> <p>– toate părțile din litigiu trebuie să poată pune concluzii, iar nu numai cea care ar avea dreptul să invoce excepția procesuală (<i>de exemplu</i>, pârâțul nu este decăzut din dreptul de a invoca excepția de necompetență teritorială de ordine privată, dacă, la primul termen de judecată acordat în cauză, la care părțile sunt legal citate, reclamantul solicită amânarea judecării cauzei pentru lipsă de apărare, iar această cerere este încuviințată de către instanță).</p>	
Obligația verificării din oficiu a competenței de ordine publică de către prima instanță	
<p>– în cadrul judecății în primă instanță, judecătorul este obligat, din oficiu, să verifice și să stabilească dacă instanța sesizată este competentă general, material și teritorial să judece pricina [art. 131 alin. (1) C.proc.civ.];</p> <p>– <i>ca regulă</i>, instanța va verifica numai respectarea normelor de competență de ordine publică, nu și a celor de ordine privată, întrucât, deși art. 131 alin. (1) C.proc.civ. face vorbire de competența teritorială, fără a face distincție între competența teritorială de ordine publică și cea de ordine privată, necompetența de ordine privată nu poate fi invocată decât de către pârât;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>excepție</i>: în materie necontencioasă, instanța își verifică din oficiu competența, chiar dacă este de ordine privată, putând cere părții lămuririle necesare 	

[art. 529 alin. (1) C.proc.civ.], deci, inclusiv competența teritorială, chiar și în acele cazuri în care, potrivit dreptului comun, aceasta ar fi relativă;

– instanța judecătorească, sesizată cu o cauză cu privire la care s-a încheiat o convenție arbitrală, își va verifica propria competență și se va declara necompetentă numai dacă părțile sau una dintre ele solicită aceasta, invocând convenția arbitrală [art. 554 alin. (1) C.proc.civ.];

– verificările trebuie efectuate de instanță la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate în fața primei instanțe și pot pune concluzii, pe baza elementelor existente la dosarul cauzei;

- în mod excepțional, în cazul în care pentru stabilirea competenței sunt necesare lămuriri ori probe suplimentare, judecătorul va pune această chestiune în discuția părților și va acorda un singur termen în acest scop [art. 131 alin. (2) C.proc.civ.];

- chestiunea competenței trebuie pusă în discuția părților, care au posibilitatea de a invoca excepția de necompetență materială și teritorială exclusivă chiar la termenul respectiv, potrivit art. 130 alin. (2) C.proc.civ.;

– dacă instanța constată că are competența de a soluționa cauza, va consemna aceasta (inclusiv temeiurile de drept pentru care constată competența instanței sesizate) într-o încheiere, care are caracter interlocutoriu [art. 131 alin. (1) C.proc.civ.].

Recurs în interesul legii:

➔ A se vedea, în acest sens, I.C.C.J., Complet RIL, Decizia nr. 31/2019 (M. Of. nr. 133 din 19 februarie 2020).

Consecințele neinvocării excepției de necompetență în condițiile prevăzute de lege

– *recurs în interesul legii:* în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 131 C.proc.civ., *instanța investită prin hotărârea de declinare a competenței poate invoca necompetența materială procesuală dacă instanța care și-a declinat competența în favoarea sa nu a invocat excepția de necompetență în termenul legal, indiferent dacă această din urmă instanță se declarase sau nu competentă prin încheiere interlocutorie pronunțată potrivit prevederilor art. 131 alin. (1) C.proc.civ.* (I.C.C.J., Complet RIL, Decizia nr. 31/2019, M. Of. nr. 133 din 19 februarie 2020); în motivare, instanța supremă a reținut, printre altele:

- dacă excepția de necompetență nu a fost invocată în condițiile menționate mai sus, atunci necompetența instanței sesizate se acoperă definitiv, cu consecința pentru instanța sesizată a definitivării competenței de soluționare a cauzei cu care a fost sesizată, în baza dispozițiilor art. 130 alin. (2) sau (3) C.proc.civ. (parag. 64);

- dacă prima instanță invocă excepția necompetenței materiale procesuale după momentul prevăzut expres în art. 131 C.proc.civ., instanța ulterior investită își poate declina competența în favoarea primei instanțe, motivând că această instanță a devenit competentă să soluționeze cauza ca urmare a pro-

nunțării unei încheieri interlocutorii prin care a reținut că este competentă material (parag. 74);

- în ipoteza în care lipsește această încheiere interlocutorie prin care s-a reținut competența, al cărei caracter este obligatoriu, conform art. 131 alin. (1) C.proc.civ., neinvocarea în termen a excepției de necompetență constituie o consolidare a competenței în favoarea instanței sesizate, fapt ce nu poate fi ulterior ignorat (parag. 75).

Procedura de soluționare a excepției de necompetență

– când în fața instanței de judecată se pune în discuție competența acesteia, din oficiu sau la cererea părților, ea este obligată să stabilească instanța judecătorească competentă ori, dacă este cazul, un alt organ cu activitate jurisdicțională competent [art. 132 alin. (1) C.proc.civ.];

– excepția de necompetență este o excepție de procedură, care se rezolvă înainte de administrarea probelor, respectiv, în cazul în care excepția de necompetență generală a instanțelor judecătorești este invocată în cursul procesului, înainte de discutarea fondului pretenției formulate de reclamant;

– excepția trebuie pusă, în mod obligatoriu, în discuția părților.

Soluțiile care pot fi pronunțate de instanță cu privire la excepția de necompetență

Respingerea excepției [art. 132 alin. (2) C.proc.civ.]

– se dispune prin încheiere cu caracter interlocutoriu (deci care leagă instanța, nemaiputându-se reveni asupra ei), care poate fi atacată numai odată cu hotărârea pronunțată în cauză;

– instanța se declară competentă și rămâne investită cu cauza.

Jurisprudență:

➔ Posibilitatea de a ataca încheierea prin care instanța se declară competentă odată cu hotărârea pronunțată în cauză, potrivit art. 132 alin. (2) C.proc.civ., nu repune partea în termenul de invocare a necompetenței materiale a primei instanțe, ci are ca premisă invocarea unei astfel de excepții în termenul legal, excepție care să fi fost soluționată nefavorabil de către prima instanță. Prin urmare, neinvocarea excepției necompetenței materiale a primei instanțe în termenul de decădere prevăzut la art. 130 alin. (2) C.proc.civ. nu dă părții dreptul să susțină necompetența materială direct în apel, în raport cu dispozițiile art. 132 alin. (2) C.proc.civ. (I.C.C.J., s. I civ., dec. nr. 497 din 8 martie 2016, www.scj.ro).

Admiterea excepției [art. 132 alin. (3) și (4) C.proc.civ.]

– se dispune atunci când instanța constată că nu are, potrivit legii, competența de a soluționa cauza cu care a fost sesizată, putând fi incidentă una dintre următoarele ipoteze:

1. litigiul este de competența unei alte instanțe judecătorești sau a unui alt organ cu activitate jurisdicțională ori, prin convenția arbitrală, părțile au convenit ca litigiile dintre ele să fie supuse soluționării unei anumite instanțe aparținând arbitrajului instituționalizat [art. 554 alin. (1) C.proc.civ.];

▪ în această ipoteză, instanța va dispune *declinarea competenței* în favoarea instanței judecătorești, organului cu activitate jurisdicțională sau organizației ori instituției pe lângă care funcționează arbitrajul instituționalizat, instanța fiind obligată să indice instanța judecătorească competentă sau organul cu activitate jurisdicțională competent [art. 132 alin. (1) C.proc.civ.];

2. fie cererea este de competența unui organ fără atribuții jurisdicționale, fie părțile au convenit ca litigiile dintre ele să fie supuse arbitrajului ad-hoc [art. 554 alin. (1) C.proc.civ.];

▪ în această ipoteză, instanța va dispune *respingerea cererii ca inadmisibilă întrucât este de competența unui organ fără activitate jurisdicțională, respectiv ca nefiind de competența instanței judecătorești*;

3. competența aparține unui organ de jurisdicție dintr-un alt stat, fie alt stat membru al Uniunii Europene, fie un stat terț;

▪ în această ipoteză, instanța va dispune *respingerea cererii ca nefiind de competența instanțelor române*.

Regimul juridic al hotărârii prin care este admisă excepția de necompetență

Hotărârea de declinare de competență

– declinarea de competență se dispune printr-o hotărâre (sentință sau decizie) care *nu este supusă niciunei căi de atac* [art. 132 alin. (3) C.proc.civ.] (nici căilor de atac de reformare, nici căilor de atac de retractare);

– hotărârea de declinare de competență are același regim juridic și în cazul procedurilor speciale, cu excepția situației în care, în procedura specială, ar exista o normă expresă referitoare la soluția ce se pronunță în cazul necompetenței;

Exemplu:

➢ dacă instanța sesizată cu o cerere de ordonanță președințială își declină competența, va pronunța o sentință care nu este supusă niciunei căi de atac, iar nu o sentință supusă apelului, în condițiile art. 1000 alin. (1) C.proc.civ.

– hotărârea de declinare de competență dezinvestește instanța care a pronunțat-o și învestește instanța (sau alt organ cu activitate jurisdicțională) în favoarea căreia s-a pronunțat declinarea de competență;

– trimiterea dosarului la instanța apreciată ca fiind competentă (sau la alt organ cu activitate jurisdicțională) se va face de îndată, din oficiu, de instanța care și-a declinat competența;

– actele de procedură îndeplinite de instanța necompetentă sunt lovite de nulitate [art. 179 alin. (1) C.proc.civ.], cu excepția dovezilor administrate în fața instanței necompetente, care rămân câștigate cauzei și nu vor fi refăcute de instanța competentă, investită cu soluționarea cauzei în urma declinării, decât pentru motive temeinice (art. 137 C.proc.civ.);

– hotărârea de declinare are autoritate de lucru judecat numai în ceea ce privește instanța care se dezinvestește; instanța arătată ca fiind competentă prin hotărârea de declinare nu este ținută de efectele acestei hotărâri, astfel încât ea va putea, la rândul ei, să își decline competența.